

Miran Možina

Tako mladi pa že psihoterapevti:

Akademizacija psihoterapije v Sloveniji in neposredni študij psihoterapevske znanosti na Fakulteti za psihoterapevsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani

Uvod

Podobno kot v Avstriji tudi v Sloveniji fakultetni študij psihoterapevske znanosti, ki v letu 2016 praznuje svojo desetletnico, v vsem tem času burka duhove v strokovnih krogih, ne le med psihoterapevti, ampak tudi med psihologi, zdravniki in drugimi zdravstvenimi in socialno varstvenimi poklici, ker odpira možnost neposrednega študija psihoterapevske znanosti takoj po maturi, torej izobraževanja iz psihoterapije za prvi poklic. Glavni pomisleki se osredotočajo okoli vprašanja mladosti študentov, njihove (ne)zrelosti in (ne)izkušenosti. Zagovorniki izobraževanja iz psihoterapije za drugi poklic poudarjajo, da so mladi ljudje v svojih zgodnjih dvajsetih letih premalo zreli in izkušeni, da bi se lahko ustrezno izkazali v vlogi psihoterapevta. Zato se zavzemajo, da naj bodoči psihoterapevti vstopajo v izobraževanje šele po zaključeni univerzitetni izobrazbi (dosežena sedma stopnja izobrazbe) oziroma po končani drugi bolonjski stopnji izobraževanja, ki naj bi potem trajalo najmanj pet let (uvod posvečen osnovam psihoterapije in nato specializacija iz določenega uveljavljenega, znanstveno potrjenega psihoterapevskega pristopa).

Ker sem sam moral do poklica psihoterapevta narediti velik ovinek preko študija medicine in specializacije iz psihiatrije, sem v neposrednem študiju psihoterapije vedno videl nov, dobrodošel, nujni in neizogibni razvojni korak (Možina, 2006). Ta moj pogled temelji na izkušnji, da se med hojo po ovinku nisem moral učiti samo veliko nepotrebnih znanj, ampak da je drža, ki so me jo učili na medicinski fakulteti in v okviru specializacije iz psihiatrije, za psihoterapijo celo kontraproduktivna, ovirajoča. Tako sem se moral odnaučiti medicinskega pristopa, da sem se lahko naučil psihoterapevskega. Če namreč prvi zahteva distancirano, k objektivnosti in gotovosti naravnano držo, je za drugega pomembno podoživljanje pacientovega subjektivnega sveta (podobno vidi razliko med psihologijo in psihoterapijo van Deurzen-Smithova (van Deurzen-Smith, 1995)) in razvijanje gotovosti v negotovost (Možina, 2010a).

Tako sva se na podlagi dolgoletnega prizadevanja za psihoterapijo kot samostojen poklic in avtonomno akademsko disciplino novembra 2005 z Jankom Bohakom, takrat predsednikom Slovenske krovne zveze za psihoterapijo (SKZP), z navdušenjem sprejela vabilo SFU Dunaj, da pomagava odpreti fakultetni študij psihoterapevske znanosti SFU tudi v Sloveniji (Bohak, 2006ab, 2013). V letu 2006 je potem v meni dozorela odločitev, da se popolnoma posvetim samo temu projektu, saj je bilo zanimanje študentov za študij večje, kot smo pričakovali. Na eni strani sem se takrat po dobrih desetih letih službe kot asistent na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani jasno zavedal, kaj za razvoj psihoterapije kot akademske discipline pomeni možnost študija psihoterapije takoj po maturi. Na drugi strani sem junija 2006 od Janka Bohaka prevzel funkcijo predsednika SKZP, tako da sem lahko ob podpori vseh članov SKZP ponudil organizacijsko in vsebinsko podporo SFU Dunaj za izvedbo tega projekta (Možina, 2007). Ko se danes, po desetih letih, oziram nazaj na prehojeno pot, vidim, da je bila veliko težja, kot sem si predstavljal na začetku, saj je prišlo do velike prelomnice v mojem poklicnem in osebnem življenju (Možina, 2006). Kljub temu, da me je takrat rektor SFU, prof. dr. Alfred Pritz, opozarjal, da bomo naleteli na veliko odporov in ovir, si vseeno nisem predstavljal, da

nam bo akreditacija Fakultete za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani (SFU Ljubljana) po skrajnih naporih uspela šele maja 2013 (Bohak, 2013).

Ker še nimamo zakona o psihoterapevski dejavnosti, ki bi definiral psihoterapijo kot avtonomno dejavnost, psihoterapevta kot samostojni poklic in postavil normative za izobraževanje in izvajanje psihoterapije, obstaja danes v Sloveniji veliko poti do naziva psihoterapevt, ki lahko zmedejo nepoučene, velikokrat pa celo relativno dobro informirane. Še bolj pogosto so seveda zmedeni uporabniki psihoterapevtskih storitev, ki kaj lahko naletijo na nekvalitetno pomoč samooklicanega psihoterapevta, ki ni nujno le šarlatanski "alternavec", ampak tudi psihiater ali psiholog, ki nima ustrezne psihoterapevtske izobrazbe, predvsem pa mu manjka učna terapija in psihoterapevtska, do pacienta eksistencialno odprta, sopotniška drža.

Zato je naše prizadevanje na SFU Ljubljana za akademizacijo psihoterapije v Sloveniji tesno povezano tudi s politično akcijo za njeno normativno ureditev, to je za sprejetje zakona o psihoterapevski dejavnosti. Od leta 2006 do 2010 sem bil član Delovne skupine Ministrstva za zdravje za pripravo tega zakona (Možina in Bohak, 2008). V predlogu, ki smo ga pripravili in ki je žal obležal v predalu ministrstva, predstavlja študij psihoterapevtske znanosti SFU najkrajšo, neposredno pot do psihoterapevtskega poklica.

Ob izidu knjige Jutte Fiegl *Tako mlad pa že psihoterapevt* (2016b), ki je nastala na podlagi empirične raziskave o študiju psihoterapevtske znanosti na Privatni univerzi Sigmunda Freuda na Dunaju (SFU Dunaj), v tem članku želim prikazati, kako se je ta študij od leta 2006 do 2016 razvijal v Sloveniji. Ker ga želim skupaj z idejo o izobraževanju iz psihoterapije za prvi poklic umestiti v širši okvir, najprej na kratko opišem ključne faze razvoja psihoterapije v Sloveniji, ki je od svojih začetkov leta 1968 dozorela za akademizacijo psihoterapije. Nato prikažem slovenski zemljevid izobraževanj iz psihoterapije za samostojni poklic, tako akademskih kot neformalnih (neakademskih). Ker študij psihoterapevtske znanosti ni edini študijski program, ki ima za cilj akademizacijo psihoterapije, podajam v članku njihovo primerjavo z dveh vidikov: koliko izpolnjujejo kriterije Evropske zveze za psihoterapijo (European Association for psychotherapy – EAP) za samostojni poklic in v kolikšni meri so akreditirani kot visokošolski programi v Sloveniji. Članek nadaljujem s kratkim pregledom razvojnih faz študija psihoterapevtske znanosti na SFU Ljubljana, z odgovorom na glavno kritiko v zvezi s starostjo študentov in njihovo (ne)izkušensostjo oziroma (ne)zrellostjo ter ga zaključim z epilgom o širšem pojmovanju akademizacije psihoterapije.

Akademizacija psihoterapije v luči razvoja celotnega področja psihoterapije v Sloveniji

Da bi lažje razumeli sedanje stanje akademizacije psihoterapije v Sloveniji, se je dobro ozreti na ključne faze v razvoju slovenske psihoterapije, ki so (povzeto po Možina, 2011):

- **faza zamujenih priložnosti (1900 do 1960):** v primerjavi z Avstrijo v tem obdobju ni prišlo do razvoja psihoanalize kot organiziranega družbenega gibanja. Ko se je po prvi svetovni vojni psihoanaliza iz svoje dunajske zibelke hitro širila po Evropi, je v Sloveniji nagovorila le nekaj umetnikov, v znanstvenih krogih pa so jo odklanjali;
- **razvoj psihoanalitskega izobraževanja pomeni rojstvo slovenske psihoterapije in njena otroška leta (1960 – 1980):** po nekajletnem obdobju priprav v krogih nekaterih psihiatrov in kliničnih psihologov se je, predvsem iz njihove potrebe po dodatnem izobraževanju,

slovenska psihoterapija rodila leta 1968, ko je bila ustanovljena Psihoterapevtska sekcija pri Slovenskem zdravniškem društvu. Ta je v sodelovanju s hrvaškimi in srbskimi psihoterapevti predstavljala okvir za prvo sistematično slovensko izobraževanje iz psihoterapije, ki je bilo zasnovano kot subspecializacija za psihiatre in klinične psihologe. V sedemdesetih se je psihoterapevtska praksa razvijala predvsem v psihiatričnem dispanzerju v okviru ljubljanske Poliklinike, nato pa tudi v dispanzerjih za psihohigieno pri Zdravstvenih domovih (npr. v Mariboru in Kranju). Svoje mesto je psihoterapija (predvsem skupinska) našla tudi v programih zdravljenja alkoholizma, razmahnila pa se je tudi izdajateljska dejavnost iz psihoterapije v slovenskem jeziku (npr. v sedemdesetih izidejo tudi prvi prevodi Freudovih del);

- **razvoj različnih psihoterapevtskih pristopov (od 1980 do danes)**, npr. skupinska analiza, integrativna geštalt terapija, vedenjsko kognitivna terapija, hipnoterapija, psihodrama, razvojna analitična psihoterapija, geštalt terapija, transakcijska analiza, realitetna terapija, sistemska psihoterapija, logoterapija, izkustvena geštalt družinska terapija, psihodinamska psihoterapija, integrativna relacijska terapija, relacijska družinska terapija, jungovska (psiho)analiza idr. V okviru teh pristopov so se glede na evropske kriterije in standarde razvila izobraževanja do različnih stopenj;
- **integracija psihoterapije v sistem javnega zdravstva (od osemdesetih let do danes)**; Od osemdesetih let dvajsetega stoletja je v t. i. Zeleni knjigi določeno, da lahko v okviru slovenskega javnega zdravstva opravljajo psihoterapevtske storitve klinični psihologi in psihiatri. Z razvojem je postal ta okvir preozek, saj psihoterapija ni več metoda, ki bi jo lahko izvajali le oni, ampak samostojen poklic. Poleg tega mnogi med njimi niso ustrezno psihoterapevtsko educirani. S sprejetjem zakona o psihoterapevtski dejavnosti bi se lahko te anomalije popravile, saj bi bile podane možnosti za njeno integracijo v sistem javnega zdravstva kot samostojnega poklica. To seveda ne pomeni, da klinični psihologi in psihiatri ne bi smeli opravljati psihoterapije, vendar le tisti, ki bi na podlagi izpolnjenih kriterijev za profesionalnega psihoterapevta pridobili licenco;
- **oblikovanje krovnih psihoterapevtskih organizacij (od 1998 do danes)**, ki preko posameznikov ali organizacij povežejo različne psihoterapevtske pristope za uveljavitev psihoterapije kot avtonomnega poklica. V Sloveniji je do tega prišlo leta 1998 z ustanovitvijo Slovenske krovne zveze za psihoterapijo (SKZP), po drugi strani pa delno prevzema vlogo krovne organizacije tudi Združenje psihoterapevtov Slovenije (ZPS), ki se je istega leta oblikovalo iz Psihoterapevtske sekcije Slovenskega zdravniškega društva;
- **integracija izobraževanja iz psihoterapije v akademski svet (od 2001 do danes)** in razvijanje mreže fakultet oziroma univerz, ki imajo psihoterapevtske programe. V Sloveniji je glede tega prišlo do bistvenih premikov v zadnjih 15 letih, tako da trenutno (julij 2016) na treh fakultetah obstajajo programi na področju psihoterapije oziroma z znatnim deležem psihoterapevtskih vsebin: dodiplomski in magistrski študij psihoterapevtske znanosti ter magistrski študij psihoterapije otrok in mladostnikov na SFU Ljubljana, magistrski, doktorski in specialistični študij relacijske družinske terapije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani (TF) ter dodiplomski in magistrski študij psihosocialne pomoči na Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici (FUDŠ);
- **reguliranje področja z zakonom o psihoterapevtski dejavnosti (od leta 2006 do danes)**, ki ureja izobraževanja in usposabljanja preko akreditiranja izobraževalnih ustanov in programov, sistem licenc (register psihoterapevtov) in etični nadzor (Možina, 2010c).

Najbolj resen poskus za pripravo zakona je bil od leta 2006 do 2010, ko je pod okriljem Ministrstva za zdravje Delovna skupina za pripravo zakona o psihoterapevtski dejavnosti pripravila kvaliteten osnutek (Možina in Bohak, 2008), ki pa žal ni šel v parlamentarno proceduro. Do novih iniciativ za zakonsko ureditev psihoterapije v Sloveniji je prišlo januarja 2016, ko sta v ta namen podpisali memorandum o sodelovanju SKZP in ZPS (glej <http://www.skzp.si/2016/01/18/podpis-memoranduma-o-sodelovanju-med-skzp-in-zps/>) in julija 2016, ko so se povezale omenjene tri fakultete (SFU Ljubljana, TF in FUDŠ) v t. i. Kolegij fakultet in strokovnih združenj na področju psihoterapije in psihosocialnega svetovanja.

Na podlagi tega kratkega prikaza ključnih zgodovinskih mejnikov lahko zaključimo, da je v skoraj 50 letih razvoja slovenska psihoterapija napravila bistveni kvalitativni premik k samostojnemu poklicu in avtonomni akademski disciplini, ki zato kar kliče po zakonski ureditvi. Fakultetni študij psihoterapevtske znanosti na SFU Ljubljana je k temu prispeval pomemben delež in odpira pomembne nove razvojne možnosti (glej sliko 2).

Kakšne so trenutno v Sloveniji poti do naziva psihoterapevt, ki zadoščajo evropskim standardom za samostojen poklic?

Dokler nimamo zakona o psihoterapiji, ima vsaka diploma z nazivom psihoterapevt le simbolični status, torej je brez pravne ali javno formalne veljave. Z njo npr. diplomant ne more kandidirati za službo, saj psihoterapija ni registriran poklic. Ko pa bomo imeli zakon, bo pomembno, da bo diploma ustrezala kriterijem za pridobitev licence za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti.

Na sliki 1 so zajete tiste poti do naziva psihoterapevt, ki so v Sloveniji možne danes in ki zadoščajo evropskim standardom za samostojen poklic:

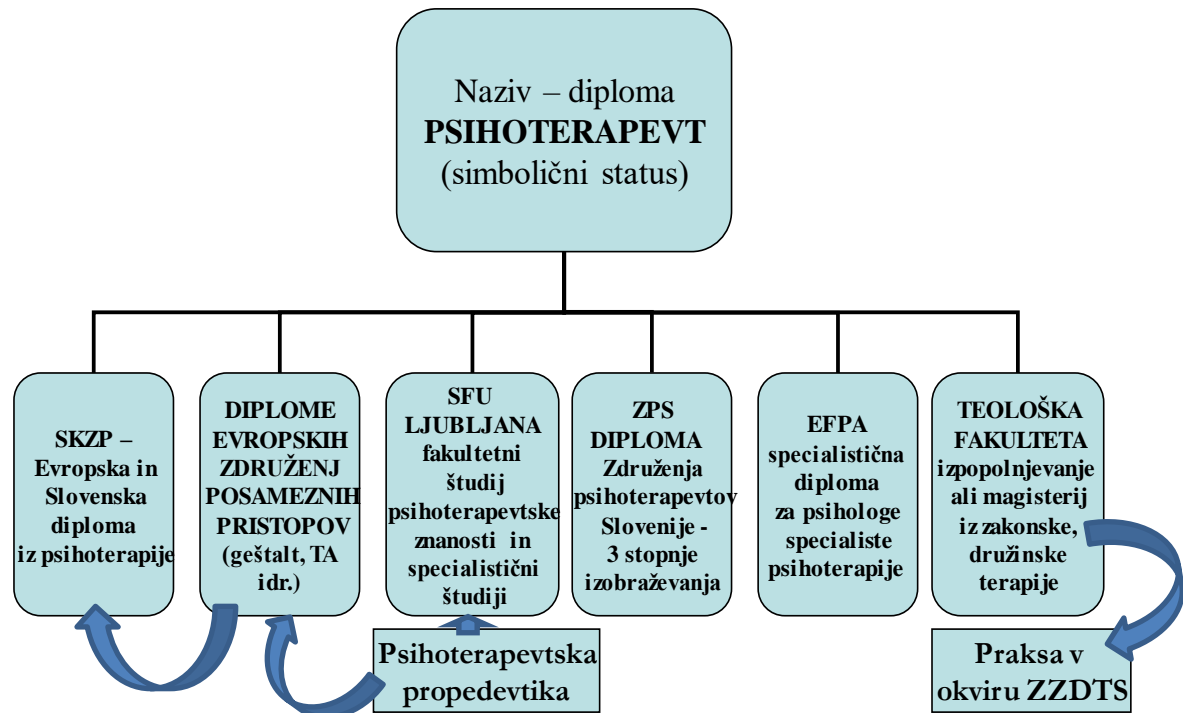
- SKZP kot s strani EAP pooblaščen nacionalna akreditirajoča organizacija podeljuje Evropsko in Slovensko diplomo iz psihoterapije (EDP in SDP). Po eni strani ju lahko dobijo staroste, to so psihoterapevti, ki so pridobili strokovno znanje s prakso ne pa nujno z izobraževanjem (angl. »grandparenting«) in so se uveljavili kot pionirji v razvoju psihoterapije na Slovenskem. Po drugi strani pa ju lahko dobijo tisti psihoterapevti, ki so zaključili izobraževanje v psihoterapevtskem pristopu, ki ima evropsko akreditirajočo organizacijo priznano s strani EAP (npr. Evropska konfederacija psihoanalitskih terapij ECPP, ki povezuje psihoanalitske terapevte; Evropsko združenje za družinsko terapijo EFTA, ki povezuje systemske psihoterapevte itn.). EAP podeljuje tudi status inštituta za izobraževanje iz psihoterapije (angl. EAP training institute – EAPTI), ki sta ga v Sloveniji dobila Inštitut za geštalt terapijo GiTa in Inštitut za realitetno terapijo, katerih diplomanti imajo direktno pravico do Evropske diplome iz psihoterapije;
- diplome v Evropi priznanih psihoterapevtskih pristopov, ki imajo evropsko akreditirajočo organizacijo (npr. diploma iz TA, ki jo priznava EATA /Evropsko združenje za transakcijsko analizo/, diploma iz geštaltske terapije, ki jo priznava EAGT /Evropsko združenje za geštaltsko terapijo/ itn.);
- zaključen petletni študij psihoterapevtske znanosti, ki poteka na SFU Ljubljana - triletna prva in dvoletna druga stopnja po bolonjskem sistemu. SFU Ljubljana omogoča tudi enoletni študij psihoterapevtske propedeutike, ki je vsebinsko usklajen s prvim letnikom

fakultetnega študija psihoterapevtske znanosti. Po zaključeni propedeutiki se lahko edukanti vključijo v specialistične študije psihoterapije, ki trajajo štiri leta. V okviru SFU Ljubljana se lahko vpišejo v študije psihoanalize, sistemske psihoterapije, geštalt terapije, kognitivno vedenjske terapije, jungovske psihoanalize, hipnopsihoterapije;

- diploma Združenja psihoterapevtov Slovenije (ZPS) po zaključeni tretji oziroma specialni stopnji izobraževanja za psihoterapevta;
- Evropsko združenje društev psihologov (EFPA) izdaja Specialistično diplomu za psihologe specialiste psihoterapije (glej http://www.klinicna-psihologija.si/klip_psihoterapija_kot_evropski_projekt_psihologov). V specializacijo lahko vstopijo kandidati z diplomom EFPE iz psihologije ali tisti, ki imajo enakovredno petletno univerzitetno usposabljanje in eno leto prakse s supervizijo. Nato se izobražujejo in usposablajo iz psihoterapije najmanj tri leta, če usposabljanje poteka s polnim delovnim časom, in seveda dlje, če študirajo ob delu, dokler ne izpolnijo zahtevanih minimalnih kvantitativnih kriterijev: 150 ur supervizije, 500 ur psihoterapevtske prakse pod supervizijo, 400 ur teorije, terapevtske metodologije in tehnike, 100 ur osebne izkušnje. Poleg tega ima EFPA tudi postopek za staroste;
- zaključen magistrski študij ali program izpopolnjevanja iz relacijske družinske terapije na Teološki fakulteti v Ljubljani in nato še najmanj tri leta psihoterapevtske prakse pod supervizijo, ki poteka pod okriljem Združenja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije (ZZDTS) po raznih centrih, ki po Sloveniji izvajajo to vrsto terapije.

Slika 1 – Poti do naziva psihoterapevt v Sloveniji (stanje julija 2016)

Poti do naziva psihoterapevt v Sloveniji (stanje julija 2016)

V Sloveniji je trenutno okoli 300 psihoterapevtov, ki izpolnjujejo evropske kriterije. Večina psihoterapevtov je zaposlenih v svojem prvotnem poklicu, npr. kot (klinični) psihologi, psihiatri, socialni delavci, pedagogi in imajo zelo različne možnosti za psihoterapevsko delo. Običajno posvečajo psihoterapiji samo manjši del svojega delovnega časa ali pa le del svojega prostega časa.

Akademizacija in zakonska ureditev psihoterapije v Sloveniji

Ključni premik v akademizaciji psihoterapije v Sloveniji, ki se je zgodil v zadnjih 15 letih, je po eni strani tesno povezan s prof. dr. Christianom Gostečnikom in krogom njegovih sodelavcev, ki so leta 2001 na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani začeli z dvoletnim specialističnim programom zakonske in družinske terapije in ga nato leta 2004 nadgradili v magistrski in doktorski program.

Po drugi strani pa je ključen doprinos sedanjega rektorja SFU Dunaj, prof. dr. Alfreda Pritza, ki je že veliko pred ustanovitvijo SFU, v devetdesetih letih, preko Evropske zveze za psihoterapijo (EAP), ki jo je ustanovil in dolga leta vodil, v Slovenijo širil idejo o psihoterapiji kot samostojnem poklicu (glej sliko 2). Preko EAP je pomagal, da je leta 1998 prišlo do ustanovitve SKZP, ki je idejo o psihoterapiji kot samostojnem poklicu začela širiti organizirano (tako je npr.

leta po avstrijskem vzoru organizirala študij psihoterapevtske propedeutike). Podlaga te ideje je ustanovitvena listina EAP z imenom Straßburska deklaracija in zajema pet glavnih točk:

1. »Psihoterapija je samostojna znanstvena disciplina, njeno opravljanje predstavlja samostojen in svoboden poklic.
2. Psihoterapevtsko izobraževanje se opravlja na visoki, kvalificirani in znanstveni ravni.
3. Zajamčeno je mnoštvo psihoterapevtskih postopkov.
4. Popolna psihoterapevtska izobrazba obsega teorijo, lastno izkušnjo in prakso pod supervizijo. O drugih psihoterapevtskih postopkih je treba pridobiti zadostna znanja.
5. Dostop do izobrazbe je mogoč prek različnih predizobrazb, zlasti prek humanističnih in socialnih znanosti.« (Statut EAP, 1990)

Prelomno pa je bilo leto 2006, saj se je v partnerstvu SKZP in SFU Dunaj začel projekt fakultetnega študija psihoterapevtske znanosti. Skupaj s Fakulteto za uporabne družbene študije iz Nove Gorice smo poskušali tudi doseči slovensko akreditacijo študija (Možina, 2007). Hkrati pa se je iz predstavnikov SKZP in ZPS na Ministrstvu za zdravje oblikovala Delovna skupina za pripravo zakona o psihoterapevtski dejavnosti.

SKZP je leta 2006 predstavljala dober okvir oziroma odskočna deska za akademizacijo in normativno ureditev psihoterapije. Žal pa so se hitro začeli problemi ravno okoli projekta fakultetnega študija, tako v EAP kot v SKZP, ki trajajo še danes. Večina v EAP in SKZP namreč ni pripravljena na spremembo pete točke Straßburske deklaracije, ki bi se z uvedbo fakultetnega študija psihoterapevtske znanosti morala razširiti: poleg visokošolske stopnje (študij za drugi poklic) naj bi bila dovolj za vstop v izobraževanje iz psihoterapije tudi srednješolska stopnja (študij za prvi poklic).

Slika 2: Razvoj fakultetnega študija psihoterapevtske znanosti v Sloveniji: Evropska zveza za psihoterapijo (EAP) preko Evropske diplome za psihoterapijo uveljavlja standarde in normative za psihoterapijo kot avtonomen poklic. Na tej osnovi se je v Sloveniji razvil fakultetni študij psihoterapevtske znanosti, ki omogoča izobraževanje iz psihoterapije za prvi poklic neposredno po maturi. Hkrati z akademizacijo psihoterapije je ključna njena normativna ureditev preko zakona o psihoterapevtskih dejavnosti.

RAZVOJ FAKULTETNEGA ŠTUDIJA PSIHOTERAPEVTSKE ZNANOSTI V SLOVENIJI

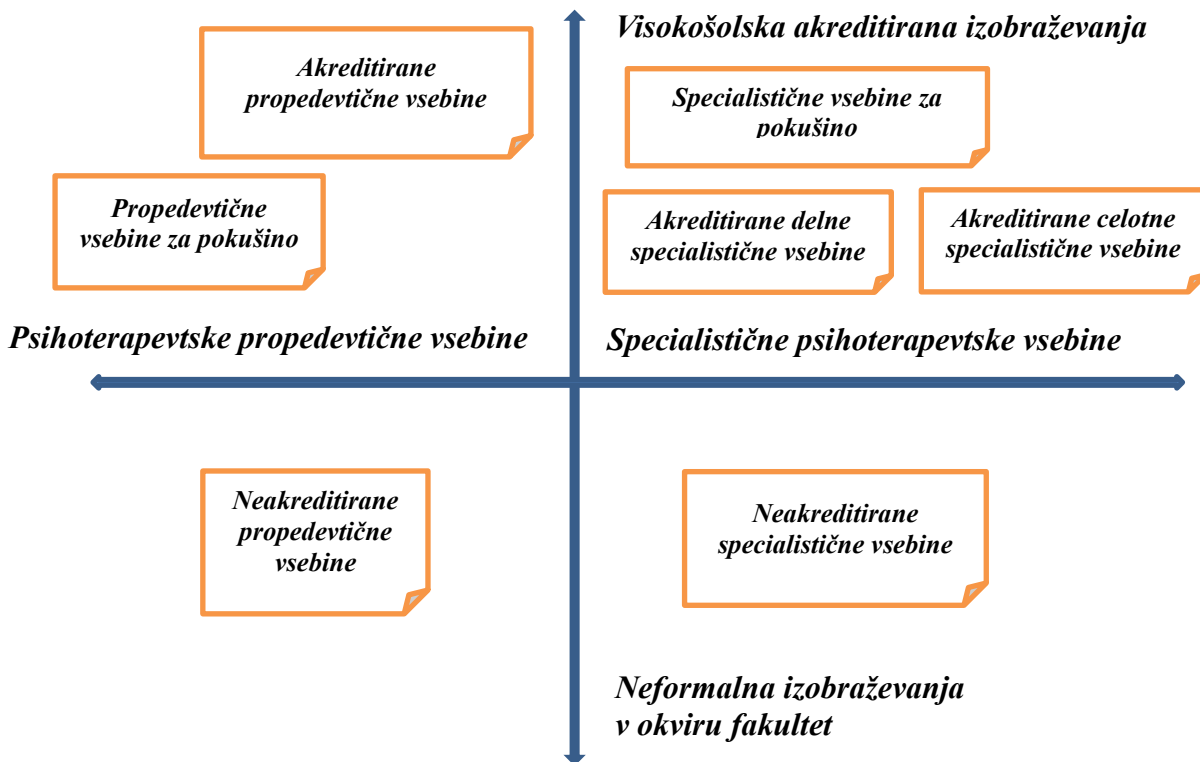

Akademizacija psihoterapije v Sloveniji je glede na sodobne evropske kriterije za poklicnega psihoterapevta, ki mora opraviti uvod (psihoterapevtsko propedeutiko) in specialistično izobraževanje iz določenega psihoterapevtskega pristopa, bolj pregledno prikazana na diagramu upoštevajoč dve dimenziji (glej sliko 3):

- koliko programi v okviru fakultet pokrivajo zahteve za samostojen poklic po treh stebrih (teorija, supervidirana praksa, osebna izkušnja) preko vsebin psihoterapevtske propedeutike in specialističnega študija v različnih psihoterapevtskih pristopih in
- koliko jim je uspelo preko akreditacije v okviru slovenskega visokega šolstva priti do javne veljave. Dodatna zakonska možnost tu je t. i. visokošolsko transnacionalno izobraževanje, pri katerem se javnoveljavni študijski program v celoti ali njegovi posamezni deli izvajajo v drugi državi, kot je sedež nosilca visokošolskega študijskega programa. V tem okviru se na primer izvaja dodiplomski in magistrski študij psihoterapevtske znanosti in magistrski študij psihoterapije otrok in mladostnikov na SFU Ljubljana.

Slika 3: Diagram akademizacije psihoterapije v Sloveniji

Na ta način lahko vidimo, da se v Sloveniji do zdaj psihoterapevtske vsebine pojavljajo kot:

- **propedevtične in specialistične vsebine za pokušino v okviru akademskih študijev psihologije in socialnega dela:** lahko gre za propedevtične ali specialistične vsebine.
Primeri: 1) na Biopsihologiji Univerze na Primorskem, 2) na Oddelku za psihologijo Univerze v Mariboru ter 3) na Oddelku za psihologijo Filozofske fakultete in Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani študenti psihologije in socialnega dela pri določenih predmetih srečajo s psihoterapevtskimi vsebinami, kar zagotavljajo nekateri predavatelji (klinične) psihologije in socialnega dela;
- **neakreditirane propedevtične vsebine:** propedevtične vsebine so v celoti ali delno vključene v neformalna izobraževanja, ki jih ponujajo fakultete (se torej izvajajo brez akreditacije v okviru slovenskega visokega šolstva).
Primeri: 1) enoletni študij propedevtike na SFU Ljubljana; 2) enoletni podiplomski študij iz psihoterapije v okviru Katedre za psihiatrijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, ki poteka že od leta 1972 in je bil sprva obvezen za vse specializante psihiatrije in klinične psihologije. Danes je odprt tudi za druge visokošolske diplomante (npr. za medicinske sestre, socialne delavke, socialne pedagoge). Predstavlja torej splošni uvod v psihoterapijo, preden potem diplomanti tega programa nadaljujejo svoje specialno izobraževanje iz psihoterapije v okviru enega od priznanih psihoterapevtskih pristopov (npr. skupinska analiza, razvojna analitična terapija, sistemska terapija idr.).

- **akreditirane propedevtične vsebine:** propedevtične vsebine so delno ali v celoti vključene v akreditirane programe fakultet.
Primeri: 1) akreditirani program izpopolnjevanja Psihoterapevska propedevtika na Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici (FUDŠ); 2) delni študijski program psihoterapevska znanost na SFU Ljubljana, ki pokriva celotne propedevtične vsebine.
- **neakreditirane specialistične vsebine:** specialistične psihoterapevske vsebine so v celoti ali delno vključene v neformalna izobraževanja, ki jih ponujajo fakultete
Primeri: 1) enoletni podiplomski študij iz družinske dinamike v okviru Katedre za psihiatrijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, ki poteka od leta 1991 in se lahko nadaljuje v triletno specialistično izobraževanje iz systemske družinske psihoterapije v sodelovanju z londonskim inštitutom za družinsko terapijo;
2) specialistični študiji psihoanalize, systemske psihoterapije, geštalt terapije, kognitivno vedenjske terapije, jungovske psihoanalize in hipnopsihoterapije v okviru SFU Ljubljana.
- **akreditirane delne specialistične vsebine** so vključene v fakultetne programe s slovensko akreditacijo.
Primeri: 1) dodiplomski in magistrski študij Psihosocialne pomoči na FUDŠ v Novi Gorici, kjer so delno vključene vsebine iz kognitivno vedenjske terapije. Po zaključenem magistrskem študiju je možnost opravljanja dodatne supervizirane psihoterapevske in svetovalne prakse preko Združenja za psihosocialno pomoč in psihoterapijo Slovenije ter preko Nacionalnega inštituta za psihoterapijo, ki deluje pod okriljem FUDŠ. Na ta način si lahko magistrantje pridobijo ustrezno število ur prakse, potrebne za doseganje norm Evropskih certifikatov iz psihoterapije in svetovanja; 2) magistrski študij iz in program izpopolnjevanja iz relacijske družinske terapije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer so delno vključene vsebine tega psihoterapevskega pristopa. Po opravljenem študiju lahko magistrantje podobno kot tisti na FUDŠ zaključijo usposabljanje, tako da izpolnijo zahteve po psihoterapevski praksi pod supervizijo v okviru Združenja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije.
- **akreditirane celotne propedevtične in specialistične vsebine**, kjer so pokrite zahteve po treh stebrih tako v uvodnem, propedevtičnem kot v specialističnem delu sicer brez slovenske akreditacije, a v okviru transnacionalnega izobraževanja.
Primer: dodiplomski in magistrski študij Psihoterapevske znanosti na SFU Ljubljana, ki od leta 2013 omogoča izobraževanje iz psihoterapije za prvi poklic takoj po maturi.

Če torej povzamem, v Sloveniji obstajajo trenutno tri akademska izobraževanja na področju psihoterapije oziroma z znatnim deležem psihoterapevskih vsebin in katerih vstopni pogoji niso dosežena sedma stopnja izobrazbe ali končana druga bolonjska stopnja: to so magistrski študij in program izpopolnjevanja iz relacijske družinske terapije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, študij prve in druge stopnje Psihosocialne pomoči na Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici ter študij prve in druge stopnje Psihoterapevske znanosti na Fakulteti za psihoterapevsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani.

Naj na koncu omenim še edini slovenski doktorski študij iz psihoterapije, ki od bolonjske prenovle leta 2009 iz relacijske družinske terapije poteka na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, kar seveda za izobraževanje za poklic psihoterapevta ni pomembno neposredno, ampak posredno preko razvoja raziskovanja na področju psihoterapije. Če upoštevamo, da v okviru neformalnih izobraževanj za psihoterapijo kot drugi poklic po slovenskih društvih in inštitutih praktično ni nobenega raziskovanja, je akademizacija psihoterapije, v katero je kot nujni sestavni del vtakano raziskovanje, toliko bolj ključna za razvoj psihoterapije kot stroke in znanosti.

Trenutno stanje fakultetnega študija psihoterapevske znanosti na SFU Ljubljana

Kot sem že prikazal v diagramu akademizacije, danes SFU Ljubljana omogoča dodiplomski in magistrski študij psihoterapevske znanosti ter magistrski študij psihoterapije otrok in mladostnikov, izvaja pa tudi neformalno specialistično izobraževanje iz različnih psihoterapevtskih pristopov (v okviru fakultete iz psihoanalize, sistemske psihoterapije, geštalt terapije, jungovske psihoanalize, kognitivno vedenjske terapije; v sodelovanju z različnimi društvi in inštituti pa tudi iz drugih znanstveno utemeljenih pristopov). Za vstop v fakultetni študij psihoterapevske znanosti je pogoj srednješolska izobrazba, za neakademsko izobraževanje pa univerzitetna stopnja po predbolonjskem sistemu oziroma prva bolonjska stopnja in propedeutika psihoterapije. Tako fakulteta podpira izobraževanje iz psihoterapije za prvi poklic in drugi poklic.

Študijski program psihoterapevske znanosti prve stopnje posreduje znanstvene osnove zdravega in patološkega biopsihosocialnega razvoja človeka, diagnostiko zdravih in bolezenskih pojavov, dosežke nevroznanosti pomembne za psihoterapijo, osnove znanstveno utemeljene psihoterapevske obravnave življenjsko pogojenih bolezenskih slik – ob upoštevanju psiholoških, medicinskih, socioloških in antropoloških dimenzij. Psihoterapevska znanost torej subjektivnega ne obravnava izolirano in posamično, temveč ga opisuje v kontekstu procesa opazovanja na osnovi kulturnih danosti, kot so jezik, socialna struktura, oblike vsakdanjega življenja itd. V tem smislu nadaljnji razvoj psihoterapevske znanosti terja tudi razširitev kulturnega delovnega območja.

Z osnovnim študijem študenti spoznajo osnove raziskovalnih metod in etične, pravne, ekonomske in družbene okvire, ki so pomembni za opravljanje psihoterapevske dejavnosti. Da bi študent dosegel cilj študija, mora poleg tega razviti tudi sposobnost reflektirajoče prakse, ter refleksije in razvoja lastne osebnosti. Splošni cilj dodiplomskega študijskega programa Psihoterapevska znanost je profesionalna kompetentnost kandidatov na interdisciplinarnem področju psihosocialne pomoči, ki obsega temeljno znanje in temeljno usposobljenost za svetovalno delo na psihosocialnem področju, da se bodo lahko po prvi stopnji vključili v kreativni delovni proces v organizacijah v socialnem varstvu, šolstvu, v programih psihosocialne rehabilitacije oziroma povsod, kjer se nudijo razne oblike psihosocialne pomoči, pa tudi gospodarstvu, v javnih, privatnih ali v nevladnih organizacijah ali pa nadaljevali študij psihosocialne pomoči na drugi stopnji.

Oba magistrska programa temeljita na dodiplomskem študiju in služita poglobljenemu osvajanju teorij, metodike in zgodovine psihoterapije, splošnih in specifičnih znanj o diagnozah in potekih duševnih motenj in o konceptih njihove obravnave. Študij posreduje podrobna znanja temeljnih znanosti nevrobiologije, nevroznanosti, družboslovnih in socialno filozofskih tem.

V okviru magistrskega programa psihoterapevtske znanosti je vključen specialistični pristop (psihoanaliza, sistemska psihoterapija, analitična psihologija oziroma jungovska psihoanaliza, geštalt, kognitivno vedenjska psihoterapija), ki ga je študent izbral v tretjem letniku dodiplomskega študija. Magister psihoterapevtske znanosti je usposobljen za psihoterapevtsko delo po izbranem psihoterapevtskem pristopu. Po obstoječih evropskih merilih za psihoterapijo kot samostojni poklic opravi kvantitativno za več kot tretjino ur teoretičnega izobraževanja in praktičnega usposabljanja. Usposobljen je, da s tehnikami psihoterapevtskega pogovora pomaga klientu v psihoterapevtskem procesu.

V okviru magistrskega programa psihoterapije otrok in mladostnikov si morajo študenti pridobiti multidisciplinarna in od posameznih psihoterapevtskih pristopov neodvisna temeljna znanja, na njih pa potem dograditi specifična znanja povezana s pristopom. Tako morajo imeti psihoterapevti otrok in mladostnikov multidisciplinarno osnovno znanje na področju telesnega, čustvenega, kognitivnega in socialnega razvoja. Poznati morajo specifična vprašanja iz otroškega in mladostniškega obdobja in kakšne motnje v razvoju se lahko pojavijo. Magister psihoterapije otrok in mladostnikov je usposobljen za psihoterapevtsko delo z otroki in mladostniki. Usposobljen je, da s tehnikami psihoterapevtskega pogovora pomaga otrokom, mladostnikom in njihovim staršem v psihoterapevtskem procesu.

Ključni del študija, ki kvantitativno predstavlja več kot polovico kontaktnih ur, je torej praksa, ki na prvi in drugi stopnji poteka v treh oblikah:

- kot praksa v raznih psihosocialnih ustanovah (študentje lahko izbirajo med več kot 70 učnimi bazami po celi Sloveniji, ki nudijo razne oblike psihosocialne pomoči za odrasle in otroke, mladostnike, v javnem in nevladnem sektorju) v obsegu 480 ur z namenom, da se študenti seznanijo z različnimi oblikami psihosocialne pomoči ljudem;
- kot osebna izkušnja (oziroma učna psihoterapija, osebna rast, delo na sebi) v obsegu najmanj 250 ur, v kateri študenti preizkusijo psihoterapevtske metode na lastni koži. Ta oblika prakse je edinstvena posebnost študija psihoterapije, saj pomeni, da mora bodoči psihoterapevt sprejeti nase enak proces dela na sebi, kot ga bodo nekoč sprejeli njegovi pacienti;
- kot praksa pri izkušenih psihoterapevtih pristopa, ki so ga študenti izbrali v tretjem letniku študija in kjer so najprej opazovalci, nato pa (predvsem na drugi stopnji) postopno prevzemajo vse bolj aktivno vlogo ter v zadnji fazi vodijo pogovore pod supervizijo izkušenih učiteljev. Pogoj za opravljanje zaključnega izpita na magistrski stopnji je najmanj 650 ur psihoterapevtske prakse in 150 ur supervizije.

Po akreditaciji SFU Ljubljana smo septembra 2013 po zgledu matice na Dunaju odprli Psihoterapevtsko ambulanto, v kateri izvajajo psihoterapevtsko dejavnost psihoterapevti (večina so hkrati učitelji na fakulteti) in naši študentje pod njihovo supervizijo. Glavni namen ambulante je, da predstavlja učno in raziskovalno bazo za naše študente psihoterapije.

V ambulanti, ki vključuje Enoto za starejše, Enoto za odrasle in Enoto za otroke in mladostnike je trenutno (julij 2016) vključenih 73 specializantov psihoterapije pod supervizijo in terapevtov devetih psihoterapevtskih pristopov: psihoanaliza (25), sistemska psihoterapija (27), geštalt (8), logoterapija (2), zakonska in družinska terapija (1), transakcijska analiza (5), psihodinamska psihoterapija (3), integrativna psihoterapija (1) in jungovska psihoanaliza (1). Trenutno delajo z okoli 110 pacienti. Ambulanta deluje po samoplačniškem principu z izrazitim socialnim čutom, tako da sprejemamo tudi socialno ogrožene paciente brezplačno ali po simbolični ceni.

Za specializante pod supervizijo so za zagotavljanje kvalitete njihove prakse organizirane mesečne supervizije posameznih psihoterapevtskih pristopov (na 3-4 ure dela s pacienti ura supervizije), ki jih izvajajo supervizorji posameznih pristopov. Vsak mesec je organizirana tudi skupinska supervizija za specializante in terapevte vseh pristopov, ki jo izvajajo supervizorji različnih psihoterapevtskih pristopov. Poleg tega potekajo predstavitve terapij v živo in predstavitve primerov pacientov vključenih v Psihoterapevtsko ambulanto. Udeležujejo se jih študentje 1. in 2. letnika študija, študentje specialističnega študija, ki še nimajo dovoljenja za delo s pacienti in specializanti pod supervizijo.

Študentje lahko v ambulanti opravljajo tudi t.i. psihosocialno prakso v okviru katere spoznavajo delovanje Psihoterapevtske ambulante, pomagajo pri urejanju dokumentacije, opravljajo promocijske dejavnosti ipd.

Kontinuirano potekajo promocijske aktivnosti in predstavitve Psihoterapevtske ambulante na CSD, zdravstvenih domovih in v različnih drugih institucijah (Dom Malči Beličeve...). Prav tako je potekalo sodelovanje z društvom bolnikov (Društvo za kronično vnetno črevesno bolezen, Za srce). V sodelovanju z Zavodom za oskrbo na domu Ljubljana pripravljamo projekt dela s starejšimi. Skupaj z založbo Beletrina smo jeseni 2014 in spomladi 2015 izvedli pionirski projekt v našem prostoru s prepletom psihoterapije in literarnega ustvarjanja.

V študijskem letu 2014/15 sta pričeli z delom enoti Psihoterapevtske ambulante v Murski Soboti (psihoterapija otrok, mladostnikov in odraslih) in v Mariboru (psihoterapija odraslih). Enota v Murski Soboti deluje v sodelovanju z Inštitutom za socialno psihiatrijo in psihotravmatologijo, enota v Mariboru pa v sodelovanju s Centrom za psihoterapijo Maribor.

Del študija so tudi tutorske (enkrat na mesec po 3 šolske ure) in supervizijske skupine (enkrat na mesec po 2 šolski uri), ki omogočajo individualizacijo študija, saj povečujejo možnosti, da se študentje v malih skupinah lahko izrazijo, da slišijo in so slišani v svojem procesu učenja. V tutorskih skupinah lahko npr. reflektirajo teoretična znanja, pripravljajo in predstavljajo eseje (o prebrani literaturi, poletnih šolah), poročila o praksi, evalvirajo študij itn.

Faze razvoja fakultetnega študija psihoterapevtske znanosti v Sloveniji

Da lahko danes izvajamo tako organiziran študij psihoterapevtske znanosti v okviru SFU Ljubljana, na maja 2013 s strani Nacionalne agencije za kvaliteto v visokem šolstvu Republike Slovenije (NAKVIS, ki je nasledila Svet za visoko šolstvo) akreditirani fakulteti, smo morali prehoditi križev pot.

Začelo se je s fazo entuziazma. Ko je oktobra 2005 prišlo do akreditacije Privatne univerze Sigmunda Freuda na Dunaju (SFU Dunaj) in je po dveh letih preizkusne dobe uradno krenil študij psihoterapevtske znanosti, smo bili mnogi v SKZP prevzeti od navdušenja. Tako je bil že novembra 2005 ustanovljen t. i. Slovenski inštitut na SFU Dunaj, ki naj bi pod vodstvom Janka Bohaka in mene služil kot okvir za prenos tega študija tudi v Slovenijo. Prva dva letnika študija sta bila podobna propedeutiki, v tretjem letu prve stopnje pa so študenti lahko izbrali enega od možnih pristopov (npr. na Dunaju zaenkrat ponujajo psihoanalizo, na klienta usmerjeno, sistemsko družinsko, logoterapijo, eksistencialno analizo, geštalt in TA), če so se odločili za nadaljevanje študija na drugi stopnji. Ker smo v okviru SKZP od leta 1999 organizirali študij propedeutike po avstrijskem zgledu, smo bili dobro pripravljene in smo za šolsko leto 2006/07 v partnerstvu s SFU Dunaj odprli ta študij tudi pri nas. V šolskem letu 2008/9 je pomoč pri

organizaciji študija od SKZP prevzel Slovenski inštitut za psihoterapijo (SIP), ker je postal projekt preobsežen za pravno formalni okvir društva, kar je SKZP kot društvo društev.

Vendar razlog za prenos partnerstva na SIP ni bil samo ta. Kot sem namreč že omenil zgoraj, so se že v fazi entuziazma pri nekaterih članih SKZP začeli kazati strahovi in odpori, ki so se vse bolj stopnjevali. Bolj kot so se večale možnosti slovenske visokošolske akreditacije psihoterapevtske fakultete, bolj se je krepila skrb, da bo akademsko izobraževanje postalo ogrožujoča konkurenca članom SKZP, ki bo postopno izrinila iz trga obstoječa, zaenkrat še prevladujoča neakademska izobraževanja iz psihoterapevtskih pristopov po društvih in inštitutih. Drugi vir skrbi in ogroženosti so bili visoki kriteriji akademskega študija, na primer habilitacijske zahteve, ki od učiteljev zahtevajo stalne strokovne objave in raziskovalno delo. Dogajanje v SKZP zrcali podobno dinamiko, s kakršno se je soočil Alfred Pritz v okviru EAP, ki še danes ni podprla izobraževanja iz psihoterapije za prvi poklic in študija psihoterapevtske znanosti na SFU.

V prvi letnik v šolskem letu 2006/07 se je vpisalo za nas takrat neverjetnih 76 študentov (čez 50 v študij psihoterapije, ostali pa na propedeutiko), ki so začeli s študijem oktobra 2006. Jeseni 2007 se je vpisala druga generacija 45 študentov, jeseni 2008 in 2009 pa tretja in četrta generacija po 50 študentov. Veliko zanimanje za študij in velik vpis nam je dal zagon, da smo se takoj lotili tudi priprav za akreditacijo študija v Sloveniji.

Prva dva poskusa akreditacije leta 2007 in 2008 nista uspela. Oktobra 2006 je SFU Dunaj sklenila sporazum s FUDŠ iz Nove Gorice in SKZP za poskus akreditacije študija v Sloveniji. Posebna delovna skupina je pod mojim vodstvom pripravila in februarja 2007 vložila elaborat za akreditacijo dodiplomskega in podiplomskega študija psihoterapevtske znanosti na Svet za visoko šolstvo. Študijske programe smo prilagodili zahtevam našega zakona o visokem šolstvu, tako da je nastal kvaliteten, inovativen elaborat. Prednosti slovenske akreditacije bi bile številne, npr. status študenta, možnost za pridobitev koncesije in s tem znižanje šolnin.

Žal pa je komisija Sveta, ki potrjuje habilitacije, septembra 2007 zavrnila okoli dvajset prošenj, v katerih smo priznani slovenski psihoterapevti prosili za imenovanje na področju psihoterapije. Njihova utemeljitev je bila, da tega področja pri nas še ni. Argument je na prvi pogled racionalen, vendar se lahko takoj vprašamo, kako pa naj bi prišlo do oblikovanja tega področja, če ni naredil koraka tudi takratni Svet za visoko šolstvo, s tem da bi potrdil prvo ekipo učiteljev, ki bo to področje razvila. K zavrnitvi je prispeval tudi odpor javnih univerz do privatnih univerz oziroma fakultet in odpor medicinskega lobija, ki ni hotel in še vedno v večini noče, da bi psihoterapija postala samostojen poklic, ampak še naprej ostala storitev, ki jo lahko izvajajo le psihiatri in klinični psihologi. Sami smo potem umaknili vlogo, preden se je sestala druga komisija Sveta, ki ocenjuje programe. Leto trdega dela na pripravi izjemno zahtevnega elaborata tako ni obrodilo zelenega sadu.

Vendar smo nadaljevali s prizadevanji za akreditacijo do konca leta 2008. V drugem poskusu smo načrtovali ponovno vlogo na Svet za visoko šolstvo preko Nove univerze, ki naj bi ob FUDŠ povezala še dve fakulteti, vendar je tokrat prišlo do znanih zapletov pri potrjevanju univerze na Svetu za visoko šolstvo in tudi ta načrt je padel v vodo. Tako sta konec leta 2008 SKZP in SFU prekinili pogodbo s FUDŠ o sodelovanju za akreditacijo študija v Sloveniji.

FUDŠ je potem sama delno uspela z akreditacijo leta 2011. Delno zato, ker je morala imeni dodiplomskega in magistrskega študija preimenovati iz psihoterapije v psihosocialno pomoč. Glede na prvotni koncept, ki je bil slovenskim razmeram prilagojen program psihoterapevtske

znanosti SFU Dunaj, je zmanjšala obseg psihoterapevtskih vsebin. Vseeno pa učitelji in vodstvo upajo, da jim bo postopno uspelo poleg izobraževanja za svetovalce razviti tudi psihoterapevtsko linijo izobraževanja v skladu s kriteriji za samostojen poklic. V ta namen sta bila, kot sem že omenil zgoraj, ustanovljena Nacionalni inštitut za psihoterapijo pod okriljem FUDŠ in Združenje za psihosocialno pomoč in psihoterapijo Slovenije, kjer načrtujejo, da bodo magistrantje psihosocialne pomoči (podobno kot magistrantje relacijske družinske terapije na Teološki fakulteti v okviru Združenja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije) lahko nadgradili svojo izobrazbo predvsem s psihoterapevtsko prakso pod supervizijo in dosegli evropske norme za psihoterapijo kot samostojen poklic.

Od leta 2008 do 2013 je SIP vzporedno s fakultetnim študijem psihoterapije organiziral tudi študij propedeutike, ki je od 1999 do 2006 kot triletni študij potekal v okviru SKZP. Leta 2006 smo ga preoblikovali v dvoletni študij, tako da smo ga vsebinsko in organizacijsko navezali na prva dva letnika fakultetnega študija psihoterapije. Po vsebinski plati to ni bilo težko, ker sta prva dva letnika programa SFU temeljila na avstrijski propedeutiki, ki je tudi nam v SKZP leta 1999 služila kot temelj za oblikovanje slovenske propedeutike. Propedeutika pomeni uvod v specialni študij psihoterapije in obsega osnovno izobraževanje iz psihoterapije. Študente pripravi na specialno usposabljanje iz psihoterapije po neakademski poti, ki poteka v okviru določenega psihoterapevtskega pristopa (in traja še najmanj dodatna 3 leta). Tako ob zaključku študija propedeutike diplomant ni psihoterapevt, temveč je to le prvi del psihoterapevtske izobrazbe.

V šolskem letu 2008/09 je v študiju psihoterapevtske znanosti prišlo do reorganizacije, to je do vključitve slovenskih študentov v t. i. »Angleški program SFU Dunaj«. Če so do tega šolskega leta naši študentje hodili na poletne šole na Dunaj, so v okviru angleškega programa po blok sistemu odhajali na Dunaj štirikrat v šolskem letu po štiri dni. V letu 2009 je prvih deset slovenskih študentov diplomiralo na prvi stopnji in pridobilo naziv bakalavreus/a psihoterapevtske znanosti. Od tega je bilo osem nekdanjih študentov propedeutike v okviru SKZP, ki so jo obiskovali od leta 1999 do 2006 in nato k temu dodali še tretji letnik prve stopnje.

Omogočiti študentom kvalitetno psihoterapevtsko prakso pod supervizijo je bil in je še eden največjih izzivov tega projekta, saj se psihoterapija po Sloveniji še vedno v veliki meri dogaja na obrobju (večkrat dobesedno po privatnih stanovanjih, kletah in podstrešjih...), brez dobre promocije, z zelo različno kvaliteto in slabo dostopnostjo. Zato smo v okviru SIP vložili velike napore v postavitve Centrov za psihoterapijo (od leta 2008 v Ljubljani, in od 2009 v Celju in Mariboru), kar je vneslo v slovenski prostor novo kvaliteto, saj smo študentom pomagali pri pridobivanju pacientov, omogočali prostore za delo, supervizijo, intervizijo in dialog med študenti različnih pristopov.

Od jeseni 2011 do maja 2013 smo prehodili najtežji del poti, saj je avstrijska visokošolska akreditacijska agencija (Agentur für Qualitätssicherung und Akkreditierung Austria = AQ Austria) v tem času zaprla vpis novih generacij slovenskih študentov v angleški program. V šolskem letu 2010/11 je bilo vključenih v študij psihoterapevtske znanosti 111 študentov v petih letnikih (trije dodiplomski in dva magistrska), 43 je bilo študentov propedeutike, 33 pa jih bil vpisanih v specialistične študije, skupaj torej 187 študentov, kar je bilo po oceni AQ preveč, da bi še naprej dovolili vpisovanje v angleški program. Glavni argument je bil, da je vprašljiva kontrola kvalitete dela programa, ki se je izvajal v Sloveniji. Zahtevali so akreditacijo samostojne podružnice SFU v Ljubljani. Za to pa je bila potrebna uskladitev z v letu 2010 ustanovljenim NAKVISom, ki je ravno v tem času delal na urejanju t. i. »transnacionalnega

izobraževanja«, ki omogoča prenos akreditiranih visokošolskih programov med deželami Evropske unije.

Mlini AQ Austria in NAKVISa so iz naše perspektive mleli zelo počasi, tako počasi, da se je zaradi zapore dotoka novih študentov celotni projekt študija psihoterapevtske znanosti znašel na robu preživetja. Eden od razlogov za počasno reševanje nastale situacije je bil tudi ta, da se tako avstrijsko kot slovensko akreditacijsko telo s podobnim primerom še ni srečalo, z našim projektom transnacionalnega izobraževanja smo v Sloveniji orali ledino. Leta 2012 so se po dobrem letu končno uskladili in nam dali navodila, kako naj pripravimo vlogo za postopek akreditacije, ki so ga razdelili na dve ključni fazi: najprej je bila potrebna akreditacija fakultete po slovenski zakonodaji, nato avstrijska akreditacija dodiplomskega in magistrskega programa psihoterapevtske znanosti na tej slovenski fakulteti.

Oktober 2012 smo dočakali obisk akreditacijske komisije pod vodstvom prof. dr. Petra Praperja, ki jo je določil NAKVIS in ki je proti koncu leta podala negativno mnenje. K sreči so se dvodnevni ocenjevalni pogovorov slovenske akreditacijske komisije z vodstvom, učitelji in študenti udeležili tudi predstavniki AQ Austria, ki jim ni bilo težko videti apriorno negativne naravnosti komisije do našega projekta. V pismenem mnenju so ocenili, da postopek akreditacije ni bil izpeljan korektno, zato je NAKVIS imenoval novo komisijo, ki je ocenjevalni obisk ponovila v marcu 2013. Po dveh mesecih je bil naš križev pot okronan s pozitivnim mnenjem, 10. maja 2013 se je uradno rodila Fakulteta za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani (SFU Ljubljana). Nato so decembra 2013 na AQ Austria akreditirali tudi dodiplomski in magistrski študij psihoterapevtske znanosti na SFU Ljubljana.

Glede na to, da smo od leta 2006 do danes izpostavljeni kritikam, da so maturantje premladi za študij psihoterapije, je zanimivo pogledati, kako so se do zapore vpisa leta 2011 vpisovali študenti z opravljeno maturo (to je s peto stopnjo izobrazbe) po šolskih letih. V tabeli 1 je prikazano, koliko se jih je vpisalo samo v študij psihoterapevtske znanosti, koliko jih je bilo ob študiju še redno zaposlenih in koliko jih je delalo dva fakultetna študija naenkrat (npr. psihoterapevtsko znanost in socialno delo).

Tabela 1: Število slovenskih študentov v študijskem programu psihoterapevtske znanosti SFU Dunaj, ki so se vpisali z doseženo izobrazbo »gimnazijski maturant« v obdobju od leta 2006 do 2011.

Študijsko leto	Študij psihoterapevtske znanosti	Študij psihot. znanosti + redna zaposlitev	Študij psihot. znanosti + študij drugje	SKUPAJ
2006/07	8	7	2	17
2007/08	3	3	2	8
2008/09	7	2	5	14
2009/10	10	4	0	14
2010/11	10	0	5	15
Skupaj	38	16	14	68

V tabeli 2 pa je prikazana statistika vpisa po akreditaciji SFU Ljubljana od leta 2013 do danes. V študijskem letu 2013/14 se je v 1. letnik fakultetnega študija vpisalo 33 študentov, od tega jih je imelo 30 peto stopnjo izobrazbe (in je torej psihoterapija njihov prvi poklic), 2 šesto stopnjo in eden sedmo stopnjo. Od teh se jih je v 2. letnik leto kasneje vpisalo 29, v 3. letnik pa 24.

V 3. letniku (šolskega leta 15/16) jih je 21 od 24 izbralo psihoterapevtski pristop na SFU Ljubljana, 3 so vpisali le t. i. skupne vsebine, saj se niso mogli vpisati na željeni psihoterapevtski pristop in se leto kasneje vpisujejo v enega od pristopov v okviru SFU Ljubljana.

V študijskem letu 2014/15 se je v 1. letnik vpisalo 37 študentov, vsi s peto stopnjo izobrazbe. Od teh se jih je 34 vpisalo leto kasneje v 2. letnik. V 3. letnik se bodo vpisovali septembra 2016. V 3. letniku generacije 2015/16, torej letos, jih je 30 že vpisanih v psihoterapevtske pristope SFU Ljubljana.

V študijskem letu 2015/16 se je v 1. letnik vpisalo 29 študentov, vsi s peto stopnjo izobrazbe. V 2. letnik se bodo vpisovali septembra 2016.

V študijskem letu 2016/17 je v prvih dveh vpisnih rokih (tretji bo avgusta 2016) v 1. letnik fakultetnega študija vpisanih 28 študentov, od teh 27 s peto stopnjo izobrazbe in 1 s sedmo stopnjo.

Tabela 2: Število študentov v študijskem programu psihoterapevtske znanosti SFU Ljubljana v obdobju od leta 2013 do danes (julij 2016). Za posamezno študijsko leto je navedeno število vpisanih v posamezni letnik in dosežena stopnja izobrazbe ob vpisu.

Študijsko leto	Število vpisanih in izobrazba 1. letnik	Število vpisanih in izobrazba 2. letnik	Število vpisanih in izobrazba 3. letnik
2013/14	33 (V. st.: 30, VI. st.: 2, VII. st.: 1)	/	/
2014/15	37 (V. st.: 37)	29	
2015/16	29 (V. s.: 29)	34	24
2016/17	28 (V. st.: 27, VII. st.: 1) *3. vpisni rok v avgustu 2016	*vpis v septembru 2016	*vpis v septembru 2016

V tabeli 3 je za primerjavo s študijem psihoterapevtske znanosti prikazana statistika študija psihoterapevtske propedeutike. V drugem stolpcu je navedeno število vpisanih za posamezno študijsko leto in dosežena stopnja izobrazbe ob vpisu (izjemoma vpisujemo tudi kandidate, ki so še v fakultetnem izobraževanju in bodo ustrezno stopnjo izobrazbe dosegli v času študija propedeutike ali specialističnega študija izbranega psihoterapevtskega pristopa).

V tretjem stolpcu, kjer je navedeno število študentov, ki so se po opravljeni propedeutiki vpisali v psihoterapevtski pristop na SFU Ljubljana, lahko vidimo, da se jih za to odloči okoli polovica. Kandidat z nižjo stopnjo izobrazbe od sedme se kasneje, če se odloči za specialistični študij v izbranem pristopu, prepiše na fakultetni študij. Vsak je pred vpisom seznanjen, da bo moral dokončati tudi sedmo stopnjo, v kolikor želi pridobiti specialistično diplomu.

Tabela 3: Število študentov v študijskem programu psihoterapevtske propedeutike SFU Ljubljana v obdobju od leta 2013 do danes (julij 2016).

Študijsko leto	Število vpisanih in izobrazba	Psihoterapevtski pristop na SFU Ljubljana
2013/14	23 (VII. st.: 16, VIII/1 st.: 5, VIII/2 st.: 1)	6
2014/15	30 (VI. st.: 2, VII. st.: 26, VIII/1 st.: 2)	17
2015/16	35 (V. st.: 1, VI. st.: 5, VII. st.: 27, VIII/1 st.: 2)	15
2016/17	26 (VII. st.: 21, VIII. st.: 1, VI/2 st.: 3, VI. st.: 1) *3. vpisni rok v avgustu 2016	/

Legenda: VI = višja stopnja, VI/2 = visoka strokovna, VII = univerzitetna, VIII/1 = znanstveni magistririj, VIII/2 = doktorat

Starost študentov psihoterapevtske znanosti in njihova (ne)izkušenosť oziroma (ne)zrelost

Psihoterapija je bila do ustanovitve SFU Dunaj leta 2005 drugi poklic za drugo poklicno obdobje. Kot sem že prikazal, izobraževanja iz psihoterapije na Slovenskem in v svetu v glavnem še vedno potekajo znotraj posameznih psihoterapevtskih šol oziroma pristopov v okviru privatnih inštitutov in društev, v veliko manjši meri pa tudi v okviru univerz. Ti pristopi so bolj ali manj poznani, znanstveno utemeljeni in uspešni. Čeprav ta trenutek z izjemo Avstrije, Slovenije, Nemčije in Francije, kjer obstajajo podružnice SFU (poleg Dunaja in Ljubljane še v Parizu in Berlinu) v svetu še ni akreditiranih univerzitetnih študijskih programov, ki bi omogočali študij psihoterapije za prvi poklic takoj po srednji šoli, pa se je začelo stanje hitro spreminjati, saj akademski svet kaže čedalje več interesa za odpiranje te študijske možnosti.

Ker ta trenutek še vedno prevladujejo izobraževanja za psihoterapijo kot drugi poklic, je lažje razumljivo, zakaj se v strokovnih krogih, ki so povezani s psihoterapijo, vedno znova odpira vprašanje in polemika, ali je študij psihoterapije za prvi poklic sploh primeren, češ da mora biti oseba, ki deluje kot psihoterapevt starejša, osebno zrela in z določeno mero življenjskih izkušenj. Delno je za to polemiko krivo tudi dejstvo, da so po dodatnem znanju psihoterapije posegali predvsem strokovnjaki, ki so se že profesionalno ukvarjali z duševnimi tiskami in motnjami ljudi, npr. zdravniki in psihologi, pa jim je pri delu z ljudmi zmanjkovalo znanja in veščin, kako nekatere vrste težav sploh obravnavati in zdraviti. Tako se je kot "normalna" ustalila podoba psihoterapevta kot že rahlo osivelega strokovnjaka srednjih let.

V zvezi z možnostjo študija psihoterapevtske znanosti takoj po srednji šoli se tako tudi v Sloveniji pojavljajo vprašanja, ali ne bodo diplomanti osebno nezreli, premladi, da ne bodo imeli dovolj življenjskih izkušenj za delo s pacienti ipd.¹ Na ta vprašanja lahko odgovorjamo s proti vprašanji: Kako pa da lahko bodoči socialni delavci, socialni pedagogi, zdravniki, psihologi, teologi in policisti začnejo s študijem po srednji šoli? V čem pa je psihoterapija tako posebna v primerjavi s temi študiji? Ali njihov način dela s človekom ni primerljivo zahteven in tudi primerljivo odgovoren? Poleg tega je študij psihoterapevtske znanosti doslej edini

¹ Kot je prikazano v tabeli 2, trenutno (julij 2016) študira psihoterapevtsko znanost 87 študentov s peto stopnjo izobrazbe (29 v prvem, 34 v drugem in 24 v tretjem letniku), če vzamemo pod drobnogled generacije, ki so se v študij vpisale po akreditaciji SFU Ljubljana leta 2013.

univerzitetni študij, ki v okvir rednega študijskega programa vključuje obvezno intenzivno delo na sebi (v obsegu najmanj 250 ur). Ta osebna učna izkušnja pa omogoči študentu intenzivnejše osebnostno zorenje kot kateri koli drug študij brez te zahtevne dodatne ponudbe. To konkretno pomeni: če sta študent medicine in študent psihoterapije na začetku študija primerljivo osebnostno zrela, bo praviloma do konca študija študent psihoterapije dosegel višjo osebnostno zrelost oziroma integriteto kot njegov vrstnik. In to prav zaradi narave svojega študija.

Večkrat se pojavlja tudi vprašanje, ali študij zadošča kvantitativnim kriterijem, npr. v primerjavi s kriteriji Evropske diplome za psihoterapijo (EDP). Odgovor je preprost: fakultetni študij psihoterapevtske znanosti na vseh treh temeljnih stebrih psihoterapevtskega izobraževanja (teorija, praksa pod supervizijo, osebna izkušnja) presega zahteve EDP za več kot tretjino, torej za več kot 1300 ur².

Prav tako niso redke kritike, ki temeljijo na neinformiranosti, npr. da so študentje pri 18 letih, ko začnejo s študijem, premladi, da bi lahko psihoterapevtsko pomagali klientom. O tem seveda ni dvoma, zato je študij psihoterapevtske znanosti organiziran tako, da lahko začnejo študenti pod supervizijo delati s pacienti šele na magistrski stopnji, torej ko so stari okoli 23 let. Celoten dodiplomski študij je namenjen pripravi na ta zahteven korak. Poleg tega je ocena in odločitev, kdaj je posamezen študent dovolj osebnostno pripravljen in usposobljen, v rokah vodje izobraževanja iz posameznega psihoterapevtskega pristopa, ki status specializanta pod supervizijo podeljuje na podlagi individualiziranega spremljanja vsakega študenta posebej in usklajenega mnenja učiteljev.

Evropsko znani psihoanalitik in profesor na univerzi v Münchenu, prof. dr. Wolfgang Mertens, (v Možina, 2007) odgovarja s še dodatnimi tehtnimi protiargumenti: "Dandanes se vedno manj mladih ljudi – kljub velikemu zanimanju – odloča za poklic psihoterapevta. To je po eni strani gotovo povezano z dolgotrajnim časom izobraževanja, po drugi strani pa z visokimi stroški izobraževanja ter v primerjavi s tema dvema dejavnikoma s sorazmerno skromno finančno nagrado, pa tudi s še vedno nezadovoljivim družbenim ugledom tega poklica [...]" (Mertens v Možina, 2007: 100) Mertens nadaljuje, da bo širjenje možnosti za psihoterapevtsko izobraževanje takoj po srednji šoli delovalo proti pojemajočemu zanimanju za poklic psihoterapevta. »To bi utegnilo privedi do tega, da si posamezen psihoterapevt v času svojega življenja pridobi več kompetenc, morda pa lahko razvije več zanimanja za raziskovanje svoje poklicne dejavnosti, kot se to dandanes dogaja« (Mertens v Možina, 2007: 100).

K temu lahko dodamo še nekaj argumentov (Možina, 2007):

- za sprejem v fakultetni študij psihoterapevtske znanosti se z vsakim opravi intervju in seminar osebne izkušnje v mali skupini kandidatov. To je prvo sito, kjer se lahko odkrije osebnostno neprimerne kandidate;
- drugo in tretje sito poteka s pomočjo t. i. "poročevalnega [reporting] sistema" na magistrski stopnji, ko supervizorji poročajo o študentovem terapevtskem delu s klienti. V kolikor ima študent težave, lahko povečajo obseg tega dela oziroma upočasnijo študentovo pot do diplome, dokler ne razvije potrebnih kompetenc. V skrajnem primeru lahko pride tudi do tega, da se študentu predlaga prekinitev študija.

² Izračun je tak: en letnik študija obsega 60 kreditnih točk (ECTS). Po visokošolskih merilih predstavlja ena kreditna točka 25 do 30 ur študentovega dela, kar znese 1800 ur za letnik študija, od tega se šteje okoli polovica za t. i. kontaktne ure (predavanja, seminarji, vaje, supervizije, osebna izkušnja, tutorske skupine), torej 900 ur. Študij traja 5 letnikov, torej 4500 kontaktnih ur. Kriteriji za Evropsko diplomu iz psihoterapije nalagajo 3200 kontaktnih ur po treh glavnih stebrih (teorija, supervidirana psihoterapevtska praksa, osebna izkušnja). V kvantitativnem smislu torej presega akademski študij EDP kriterije za najmanj 1300 ur.

Vsi ti argumenti so dobili empirično potrditev in dodatno širino v raziskavi Jutte Fiegl, ki je predstavljena v knjigi *Tako mlad pa že psihoterapevt* (Fiegl, 2016ab). Do zdaj je to v svetu najbolj poglobljena raziskava o neposrednem izobraževanju iz psihoterapije takoj po srednji šoli, saj vsebuje pet delov: kvantitativno analizo osebnostnih lastnosti bodočih psihoterapevtov na reprezentativnem vzorcu 380 študentov v obdobju od študijskega leta 2011/12 do 2013/14; analizo osebnostnih lastnosti, ki si jih pripisujejo študenti sami, v primerjavi z rezultati testa osebnosti in zelenim profilom „idealnega psihoterapevta“ na naključnem vzorcu 137 študentov prvega letnika študija psihoterapevtske znanosti; presečno analizo s pomočjo Vprašalnika za spremljanje psihoterapevtovega razvoja na naključnem vzorcu 110 študentov; pogled na študente iz vidika osmih supervizorjev z induktivno kvalitativno analizo po Mayringu; kvalitativno analizo o stališču študentov in njihovih razlogih za odločitev za študij psihoterapije s pomočjo intervjujev devetih študentov po metodi utemeljene teorije (angl. „grounded theory“).

Glede zrelosti nas seveda ne preseneti ugotovitev, da ta ni povezana s starostjo, saj nenazadnje vsi iz izkušnje vemo (še posebej pa psihoterapevti, ker so naši pacienti pogosto prav te vrste), da imamo lahko starejšega človeka, ki je nezrel. Prav tako izkušnje same še ne pomenijo zrelosti. Imamo lahko človeka, ki je veliko doživel, a se iz tega ni veliko ali celo nič naučil. Ključnega pomena je, ali lahko izkušnje reflektiramo in ali smo pripravljeni na kritično samorefleksijo. Le taka kompleksna refleksija določa življenjsko učinkovitost naših izkušenj. Tako se je tudi pri mladih študentih psihoterapevtske znanosti sposobnost samorefleksije pokazala kot posebej pomemben temelj, ki je nepogrešljiva tako za proces učne terapije kot tudi za lastni razvoj v izobraževanju in da lahko kritično pogledajo na deficite, ki jih morajo še spremeniti. Za to pa je potrebno ustvariti učno klimo, ki študente spodbuja, da izrazijo negotovosti, dvome o samih sebi in bojazni.

Odločanje o primernosti za vstop v izobraževanje iz psihoterapije samo na osnovi starosti ni ustrezno, ampak je bistveno navesti kriterije, ki so razvidni kot značilnosti zrelosti in življenjskih izkušenj. Fieglova na podlagi ugotovitev študije predlaga naslednje kriterije zrelosti: zmožnost podati informacije o dosedanjem življenju, separacija od staršev, finančna neodvisnost, izpolnjevanje obveznosti, poznavanje možnosti različnih rešitev, dobro samoopazovanje, zmožnost stati za svojim mnenjem, nejezljivost, védenje o pisanosti življenja, neodvisnost od zunanjega mnenja, občutek za realnost in vzdržljivost.

Iz tega izpelje kriterije za ugotavljanje primernosti za študij psihoterapije, ki določajo osebno držo, ki je neodvisna od starostne spremenljivke: sposobnost samorefleksije, sposobnost za stik, radovednost, zanimanje za ljudi in življenjske vzorce, ljubezen do ljudi, politična in družbena kultura, humor, spoštovanje, pripravljenost krepiti ljudi, občutek za realnost, ozaveščenost, prožnost, sposobnost verbalnega izražanja, zmožnost samokritike, pogum za izražanje mnenja, sposobnost za razvijanje odnosov, pristnost, sproščeno komuniciranje z avtoriteto, odprtost namesto pričakovanj, psihična stabilnost, empatija. Poudarja, da gre za intrapsihična in medosebna področja, na katera moramo gledati kot na rezultat socializacije v otroških in mladostniških letih. V okviru izobraževanja jih lahko spodbujamo, ni pa se jih možno na novo naučiti, zato jih morajo kandidati kot osnovno »opremo« prinesiti že s seboj.

Rezultati raziskave Fieglove so pokazali, kako intenzivnega procesa osebnostne rasti so sposobni mladi študenti psihoterapevtske znanosti, tako da je lahko izluščila tri razvojne faze:

- *začetniško fazo*, za katero je značilna radovednost in navdušenje, ki mu sledi preobremenitev in nervoza; v tem obdobju študentje pridejo do prve učne izkušnje v lastni terapiji in na koncu izberejo psihoterapevtski pristop;

- *pubertetno fazo*, za katero je najprej značilna idealizacija učiteljev, pričakovanje konceptov in receptov, sledi pa kritika učiteljev in teorije, prizadevanja za avtonomnost in hkrati čedalje večja negotovost, ko naredijo prve korake v psihoterapevtski praksi pod supervizijo;

- *fazo razvijanja lastne identitete*, ki se krepi ob nabiranju izkušenj pri delu s klienti in se kaže v razvijanju lastnega stila, vse večjih občutkih gotovosti in lažjem prenašanju negotovosti, rastočem zaupanju v lastno delo, sprejemanju lastnih meja in povezovanju teorije s prakso (Fiegl, 2016a: 166).

V okviru raziskav o študiju psihoterapevtske znanosti na SFU je Igor Okorn (2012, 2014) v svoji doktorski disertaciji kvantitativno in kvalitativno preučil, kako se pri slovenskih študentih (vključena sta bila 102 študenta) petih zaporednih generacij od leta 2006 naprej v času študija spreminjajo njihova pričakovanja in predstave o poklicu psihoterapevta. Podobno kot Fieglova na vzorcu avstrijskih študentov je tudi iz tega vidika posredno potrdil ugoden vpliv študija na dozorevanje študentov oziroma njihovo osebno rast. Med petletnim študijem psihoterapevtske znanosti so iz generacije v generacijo postajale predstave in pričakovanja študentov o poklicu psihoterapevta vedno bolj zrela in realna, tako da je na podlagi tega sklepal, da gredo skozi sledeče faze: faza »pred-konceptov o psihoterapiji in poklicu psihoterapevta«, faza »razgradnje pred-konceptov«, »obdobje zmedenosti in iskanja«, »izgradnja novih konceptov o psihoterapiji«, dokler v zadnji fazi študent dodatno »razvije in nadgrajuje koncepte o psihoterapiji in o psihoterapevtskem poklicu.« (Okorn, 2014: 76)

Epilog: Akademizacija psihoterapije ni samo razvoj študijskih programov

Po mnenju Diane Braakman (2010), ki ga je utemeljila na Konferenci o psihoterapevtski znanosti in akademizaciji psihoterapije v Evropi (od 18. do 20. marca 2010 na SFU Dunaj), je akademizacija več kot le razvijanje akreditiranih študijskih programov na fakultetah in univerzah. Vključuje tudi znanstveno teoretično utemeljitev klinične prakse, razvoj samostojnega znanstvenega področja, stik s sorodnimi disciplinami (npr. psihologijo, medicino, sociologijo) in stik z mednarodnimi razvojnimi mrežami (npr. z Združenjem za raziskovanje psihoterapije, angl. Society for Psychotherapy Research).

Tudi na SFU Ljubljana nam je jasno, da je razvijanje raziskovanja izrednega pomena. To predstavlja velik izziv, ker sistematičnega raziskovanja na področju psihoterapije v Sloveniji še ni (Šugman Bohinc in Kopal, 2003; Praper, 2013). Kljub temu lahko najdemo kar nekaj objav o psihoterapevtskih raziskavah na drugih področjih (npr. na področju psihologije, psihiatrije in socialnega dela), predvsem v okviru diplomskih, magistrskih in doktorskih del. Od leta 2009 je nov val raziskav zaživel v okviru doktorskega študija relacijske družinske terapije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani.

SFU na področju svoje osnovne discipline, psihoterapevtske znanosti, izvaja številne raziskave z več težišči. Tukaj naj izpostavimo dve:

(1) Raziskovanje procesa in izida psihoterapevtskih obravnav, kjer posebno pozornost posvečajo perspektivi pacientov. V različnih psihoterapevtskih pristopih povezujejo kvalitativno metodologijo, ki temelji npr. na intervjujih pacientov, s kvantitativno metodologijo SFU ambulante (v primerjavi z ambulantami partnerskih institucij).

(2) Raziskovanje izobraževanja, pri čemer raziskujejo izhodiščni položaj, razvoj študentov psihoterapevtske znanosti v času študija in diplomantov po končanem študiju. Tudi tukaj uporabljajo različne raziskovalne metodologije in t. i. »mešano metodologijo« (angl. »Mixed Method Design«). Lepa primer tovrstnih raziskav sta prav publikacija Jutte Fiegl (2016ab) in raziskava o slovenskih študentih SFU Igorja Okorna (2012, 2014), ki je v članku predstavljena tudi v dodatku te knjige.

Številni raziskovalni projekti potekajo v sodelovanju z mednarodnimi partnerskimi institucijami oziroma s študenti iz različnih držav, in sicer z izvajanjem raziskav v posameznih državah (SFU Pariz, SFU Ljubljana, na Hrvaškem, v Srbiji in v Albaniji). V sodelovanju s SFU Ljubljana poteka trenutno nekaj raziskav, ki jih izvajajo slovenski doktoranti psihoterapevtske znanosti na SFU Dunaj. Velik poudarek na SFU dajemo tudi spodbujanju podmladka, torej vključevanju študentov z vseh izobraževalnih stopenj v tekoče raziskovalne projekte in njihovo udeležbo na mednarodnih konferencah.

S ponudbo različnih psihoterapevtskih pristopov in metod je zagotovljena raznolikost in dodatna možnost za razvoj kakovostnih raziskav. Mednarodno mreženje SFU tudi v Sloveniji omogoča širši dostop do raziskovalnih rezultatov iz drugih držav. Z izpolnjevanjem akademskih zahtev se tudi v Sloveniji povečuje možnost publikacij na tem področju. Študenti in predavatelji SFU Ljubljana se lahko v večji meri vključujejo v mednarodne raziskovalne projekte. Trenutno se na SFU Ljubljana razvija pet raziskovalnih področij: psihoterapevtski proces in izid, proces psihoterapevtskega izobraževanja in izid, zgodovina slovenske psihoterapije, fenomenologija in psihoterapija ter čuječnost in psihoterapija.

K mnenju Braakmanove, ki dela v Avstriji in Nemčiji, kjer je psihoterapija že zakonsko urejena, bi dodal, da pomeni akademizacija psihoterapije v Sloveniji, tako kot sem že poudaril zgoraj, tudi prizadevanje za njeno normativno ureditev. V že omenjenem Kolegiju fakultet in strokovnih združenj na področju psihoterapije in psihosocialnega svetovanja menimo, da bo, v kolikor bo sprejet Zakon o psihoterapevtski dejavnosti, ki bi moral urejati tudi področje svetovanja, naloga Zbornice psihoterapevtov in svetovalcev, da nadzoruje izpolnjevanje pogojev za podeljevanje licenc za opravljanje psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti. Pri tem bo morala upoštevati standarde psihoterapije kot samostojnega poklica, ki jih lahko tako neakademske kot tudi akademske ustanove izpolnjujejo v večji (dovoljšnji) ali manjši meri. V primeru neizpolnjevanja pogojev bo lahko tako akademskim diplomantom psihoterapije kot tudi neakademskim naložila obveznosti, ki jih še morajo izpolniti, da bi lahko prišli do licence.

Zato je mnenje treh fakultet, ki so se povezale v Kolegij, da se lahko v izobraževanje iz psihoterapije oziroma svetovanja vključi posameznik že po končani srednji šoli. Primernosti za vstop v izobraževanje iz psihoterapije ne more določati zaključena izobrazba sedme stopnje ali druga bolonjska stopnja, kar nam lahko postane jasno tudi tako, da pogledamo, kako poteka akademsko izobraževanje iz medicine, socialnega dela, socialne pedagogike, psihologije ipd. Nesmiselno bi bilo zahtevati, da se v študij medicine, socialnega dela idr. lahko vključi šele kandidat z zaključeno sedmo stopnjo ali drugo bolonjsko stopnjo.

Menimo, da je, v kolikor gre za izobraževanje iz psihoterapije za prvi poklic, zaključena druga bolonjska stopnja izobraževanja, vključno z opravljenim številom ur teorije, osebne izkušnje in psihoterapevtske prakse pod supervizijo po evropskih standardih za psihoterapijo kot samostojen poklic dovolj za pridobitev naziva psihoterapevta.

V kolikor gre za izobraževanje iz psihoterapije kot drugi poklic, pa je za pridobitev naziva psihoterapevta dovolj zaključena druga bolonjska stopnja oziroma univerzitetna stopnja po predbolonjskem sistemu, propedeutika in zaključena specializacija v določenem znanstveno priznanem psihoterapevtskem pristopu.

V Kolegiju se strinjamo, da je potrebno z delom na obstoječem predlogu zakona o psihoterapevtski dejavnosti (ZPD) nadaljevati na način, da Ministrstvo za zdravje ponovno aktivira delovno skupino, v kateri bodo med drugimi tudi predstavniki Kolegija. Da bi pospešili postopek priprave ZPD in vzbudili zanimanje javnosti, bo Kolegij organiziral različne javne aktivnosti (npr. posvet na temo ZPD) z vključitvijo širše javnosti in medijev in začel postopke za ustanovitev Zbornice psihoterapevtov in svetovalcev Slovenije, ki bo delovala kot zameetek strokovne zbornice z javnimi pooblastili in bo vključevala vse relevantne subjekte s področja psihoterapije in psihosocialnega svetovanja v Sloveniji. S tem nadaljujemo z osnovno strateško usmeritvijo pri razvijanju akademizacije psihoterapije (glej sliko 1), ki je lahko dolgoročno uspešna in smiselna le z zakonsko ureditvijo psihoterapije.

Literatura

- Bohak, J. (2006a). Freud in njegova dediščina. *Dialogi*, 42 (9): 7-14.
- Bohak, J. (2006b). Odločilen prag v profesionalizaciji psihoterapije. *Ampak*, 7, april 2006, številka 4: 38-40.
- Bohak, J. (2013). Dolga pot do akreditacije Fakultete za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, letnik 7, številka 3-4: 181-184.
- Braakman, D. (2010). Psychotherapie als Wissenschaft – Die Rolle der Psychotherapieforschung. Vortrag an der Konferenz Psychotherapiewissenschaft und die Akademisierung der Psychotherapie in Europa, 18. bis 20. März 2010, Wien: SFU.
- Deurzen-Smith, E. van (1995). *Die Qualifikation des Psychotherapeuten: Bildung eines unabhängigen Berufes*. Heidelberg: Springer.
- Fiegl, J. (2016a). *Empirische Untersuchung zum Direktstudium Psychotherapie: Forschungsergebnisse zur Eignung und zum Ausbildungsverlauf aus der Perspektive von Studierenden und Experten*. Münster, New York: Waxmann.
- Fiegl, J. (2016b). *Tako mlad pa že psihoterapevt: Empirična raziskava o neposrednem akademskem študiju psihoterapije*. Ljubljana, Vienna: Sigmund Freud University Press.
- Možina, M. (2006). Slovenska psihoterapija na prelomnici. *Dialogi*, letnik 42 (9), 15-29.
- Možina, M. (2007). V Sloveniji se je začel fakultetni študij psihoterapije. *Kairos – Slovenska revija za psihoterapijo*, letnik 1, št. 1-2: 83-103.
- Možina, M. (2010a). O psihoterapevtovi gotovosti v negotovost, dvojni vezi in paradoksih. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, letnik 4, št. 1-2: 67-96.
- Možina, M. (2010b). Psihoterapija v Sloveniji danes in jutri. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, letnik 4, št. 1-2: 133-166.
- Možina, M. (2010c). Za psihoterapijo kot samostojen poklic: Kaj se dogaja po Evropi?. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, letn. 4, št. 3-4: 63-104.
- Možina, M. (2011). Kratka zgodovina psihoterapije na Slovenskem. V: Žvelc, M. (ur.), Možina, M. (ur.) in Bohak, J. (ur.). *Psihoterapija*. Ljubljana: IPSA: 11-55.
- Možina, M. in Bohak, J. (2008). Na poti k slovenskemu zakonu o psihoterapevtski dejavnosti. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, letnik 2, št. 3-4: 119-142.
- Okorn, I. (2012). *Expectations and representations about psychotherapeutic profession and their changes in the study process of Slovenian SFU students*. Zasebna univerza Sigmund Freud Privatuniversität Dunaj: dizertacija.
- Okorn, I. (2014). Pričakovanja in predstave o poklicu psihoterapevta pri slovenskih študentih psihoterapevtske znanosti Univerze Sigmunda Freuda. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, letnik 8, št. 1-2: 55-78.
- Praper, P. (2013). *Skupinska psihoterapija: od teorije do znanosti*. Slovenj Gradec: Visoka šola za zdravstvene vede.
- Šugman Bohinc, L. in Kobal, L. (2003). Prikaz evalvacijskih študij psihoterapije v Sloveniji. V: Bohak, J. (ur.) in Možina, M. (ur.). *Kaj deluje v psihoterapiji: novejša raziskava njene uspešnosti: zbornik prispevkov*. Maribor: Slovenska krovna zveza za psihoterapijo: 18-24.